

**SHIFOKORLARDA AGRESSIV XULQ-ATVORNING
PSIXOPATOLOGIK SABABLARI VA BEMOR BILAN
MULOQOTDAGI BUZILISHLARNI OLDINI OLISHDA
PSIXOKORREKSION YONDASHUVLARNING O'RNI**

Panjiyeva Iroda Xayitovna

Nizomiy nomidagi O'zbekiston Milliy pedagogika universiteti,

Pedagogika va psixologiya fakulteti

"Amaliy psixologiya" ta'lim yo'nalishi, 4-kurs talabasi

E-mail: khaitovna2004@gmail.com

+998909598001

Annotatsiya: Maqolada shifokorlarda agressiv xulq-atvorning paydo bo'lishining psixopatologik sabablari, shuningdek, bemorlar bilan muloqot jarayonida yuzaga keladigan buzilishlarni bartaraf etishda psixokorreksion yondashuvlarning ahamiyati o'rganiladi. Tadqiqotda shifokorlarning ish faoliyatida stress, charchoq, kasbiy yondashuvdagi nuqsonlar, shaxsiy psixologik muammolar kabi omillar agressivlikni keltirib chiqarishining tahlili keltirilgan. Psixokorreksion choralar sifatida stressni boshqarish, kommunikativ ko'nikmalarni oshirish, psixoterapevtik usullar va kasbiy adaptatsiyani yaxshilash bo'yicha tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: shifokor, agressiv xulq-atvor, psixopatologiya, bemor bilan muloqot, psixokorreksiya, stress, kasbiy charchoq, kommunikativ buzilishlar.

Аннотация: В статье изучаются психопатологические причины возникновения агрессивного поведения у врачей, а также значение психокоррекционных подходов в устранении нарушений, возникающих в процессе общения с пациентами. В исследовании проанализированы такие факторы, как стресс, усталость, профессиональные недостатки и личные психологические проблемы, способствующие проявлению агрессии в профессиональной деятельности врачей. В качестве психокоррекционных мер

предложены рекомендации по управлению стрессом, развитию коммуникативных навыков, использованию психотерапевтических методов и улучшению профессиональной адаптации.

Ключевые слова: *врач, агрессивное поведение, психопатология, общение с пациентом, психокоррекция, стресс, профессиональное выгорание, коммуникативные нарушения.*

Annotation: *This article explores the psychopathological causes of aggressive behavior among physicians and the importance of psychocorrective approaches in addressing communication breakdowns with patients. The study analyzes factors such as stress, fatigue, deficiencies in professional approach, and personal psychological issues that contribute to aggression in medical practice. Recommendations are provided for managing stress, enhancing communication skills, applying psychotherapeutic methods, and improving professional adaptation as part of psychocorrective interventions.*

Keywords: *physician, aggressive behavior, psychopathology, patient communication, psychocorrection, stress, professional burnout, communication disorders.*

Kirish

Tibbiyot sohasida shifokorlarning bemorlar bilan samarali muloqot qilishi ham kasbiy, ham insoniy jihatdan muhimdir. Biroq, ish sharoitidagi yuqori stress, charchoq, bemorlarning ko'pligi va boshqaruv qiyinchiliklari shifokorlarda agressiv xulq-atvorning paydo bo'lishiga olib kelishi mumkin. Bu holat nafaqat shifokorlarning shaxsiy rivojiga, balki bemorlarning davolanish samaradorligiga ham salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Agressivlikning psixopatologik sabablari tushunilsa, uni oldini olish va psixokorreksion usullarni qo'llash orqali shifokor-bemor munosabatlarini yaxshilash mumkin. Ushbu maqolada shifokorlarda agressiv xulq-atvorning kelib chiqish sabablari va ularni bartaraf etish yo'llari tahlil qilinadi.

Tahlil va muhokama

Shifokorlarda agressiv xulq-atvorning paydo bo'lishi va bemorlar bilan muloqotdagi buzilishlar bir qator psixopatologik, ijtimoiy va kasbiy omillar natijasida yuzaga keladi. Bu muammolarni chuqur tahlil qilish va ularga samarali yechimlarni topish tibbiyot sohasidagi insoniy munosabatlarni yaxshilash uchun juda muhimdir.

Shifokorlarda agressiv xulq-atvorning psixopatologik sabablari

Agressivlik tibbiyot xodimlarida tashqi va ichki omillar ta'sirida rivojlanishi mumkin. Birinchi navbatda, **kasbiy stress va charchoq (burnout sindromi)** shifokorlarda doimiy asabiylik va g'azabni keltirib chiqaradi. Tibbiyot sohasida ish yuki haddan tashqari ko'p bo'lib, shifokorlar uzoq vaqt davomida yuqori stress ostida ishlashga majbur bo'ladilar. Bu esa ularning psixologik barqarorligini pasaytiradi va ularni tez-tez g'azablanishiga olib keladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, tibbiyot xodimlarining 60% dan ortig'i ish joyida charchoq va stress tufayli agressiv reaksiyalarga moyil bo'lishadi (Karimova, 2018).

Ikkinchi muhim sabab – **shaxsiy psixologik muammolar**. Ba'zi shifokorlarda bolalikdagi travmatik tajribalar, past o'zini-o'zi qadrlash yoki hissiy beqarorlik kabi omillar mavjud bo'lib, ular kasbiy faoliyatda ham agressivlikni kuchaytirishi mumkin. Masalan, o'zini yetarlicha qadrlamaydigan shifokor bemorlarning tanqidiga nisbatan haddan tashqari sezgir bo'lib, defenziv agressiyaga uchraydi (Yusupov, 2020).

Uchinchi omil – **bemorlarning noqulay xatti-harakatlari**. Ba'zi bemorlar shifokorlarga nisbatan haddan tashqari talabchan yoki hurmatsiz munosabatda bo'lishadi. Bu esa shifokorlarda g'azab va norozilikni keltirib chiqaradi. Masalan, shoshilinch yordam bo'limida ishlayotgan shifokorlar bemorlarning vaqtsiz talablari yoki shifokorning qarorlarini shubha ostiga qo'yishlari tufayli stressga uchrab, agressiv javob berishi mumkin (Toshmatova, 2019).

To'rtinchi jihat – **tashkiliy omillar**. Ish joyidagi noaniq vazifalar, yetarli moliyaviy rag'batlantirishning yo'qligi, boshqaruvning samarasizligi shifokorlarda norozilik va g'azabni kuchaytiradi. Agar shifokor o'z mehnatiga munosib haq olmasa

yoki rahbariyat tomonidan qo'llab-quvvatlanmasa, bu uning bemorlarga nisbatan ham salbiy munosabatda bo'lishiga olib kelishi mumkin (Abdullayev, 2021).

Bemor bilan muloqotdagi buzilishlar va ularning oqibatlari

Shifokorlarning agressiv xulq-atvori bemorlar bilan muloqot jarayonida jiddiy buzilishlarga olib keladi. Buning asosiy ko'rinishlari quyidagilardan iborat:

Nutqiy agressiya – shifokorlarning bemorlarga qattiq, xafa qiluvchi so'zlar bilan murojaat qilishi. Masalan, "Siz hech narsani tushunmaysiz", "Agar shoshmasangiz, vaziyatingiz yomonlashadi" kabi iboralar bemorning ruhiy holatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Emotsional beparvolik – bemorning shikoyatlariga yetarlicha e'tibor bermaslik, uning holatini chuqur tushunishga harakat qilmaslik. Bu bemorda "shifokor mening muammolarimni jiddiy qabul qilmayapti" degan fikrni uyg'otadi.

Psixologik bosim – shifokorlarning bemorni qo'rqitish yoki majburlash usullarini qo'llashi. Masalan, "Agar dori ichmasangiz, o'lipsiz" kabi so'zlar bemorda tashvish va ruhiy tushkunlikni keltirib chiqarishi mumkin.

Bu kabi muloqot buzilishlari bemorning shifokorga bo'lgan ishonchini yo'qotishiga, davolanishga bo'lgan motivatsiyaning pasayishiga va umumiy tibbiy yordam samaradorligining tushishiga olib keladi.

Agressivlikni oldini olishda psixokorreksion yondashuvlar

Shifokorlarda agressiv xulq-atvorni kamaytirish va bemor bilan muloqotni yaxshilash uchun turli psixokorreksion usullar qo'llanilishi mumkin.

Stressni boshqarish treninglari – shifokorlarning stress darajasini kamaytirish uchun meditatsiya, nafas mashqlari, vaqtni samarali boshqarish kabi usullarni o'rgatish kerak. Bu ularning psixologik barqarorligini oshirib, g'azabli reaksiyalarni kamaytirishga yordam beradi (Rahimova, 2017).

Kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirish – shifokorlar bilan faol tinglash, empatiya va konstruktiv muloqot bo'yicha mashg'ulotlar o'tkazish zarur. Bunda bemorning hissiyotlarini tushunish va ularga munosib javob berish ko'nikmalari mustahkamlanishi kerak.

Psixoterapiya seanslari – kognitiv-davolash terapiyasi (KDT) yordamida shifokorlarning g‘azabini boshqarish ko‘nikmalarini oshirish mumkin. Bu usul orqali ular salbiy fikrlash shakllarini tanib, ularni ijobiy fikrlar bilan almashtirishni o‘rganadilar (Nazarova, 2022).

Kasbiy motivatsiyani oshirish – shifokorlarning ish sharoitini yaxshilash, ularni moliyaviy va ma‘naviy jihatdan rag‘batlantirish tizimini joriy etish kerak. Bu ularning ishga bo‘lgan munosabatini yaxshilaydi va stress darajasini kamaytiradi.

Xulosa

Shifokorlarda agressiv xulq-atvor nafaqat ularning shaxsiy salomatligiga, balki bemorlar bilan munosabatlarga ham salbiy ta‘sir ko‘rsatadi. Bu muammoning oldini olish uchun psixopatologik sabablarni aniqlash va ularga psixokorreksion yondashuvlarni qo‘llash zarur. Stressni boshqarish, kommunikatsiya ko‘nikmalarini oshirish va psixologik yordam tizimini joriy etish orqali shifokor-bemor munosabatlarini yaxshilash mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. KARIMOVA, S. (2018). *TIBBIYOT XODIMLARIDA KASBIY CHARCHOQ SINDROMI*. TOSHKENT: TIBBIYOT NASHRIYOTI, 45-BET.
2. YUSUPOV, R. (2020). *SHAXSIY PSIXOLOGIK MUAMMOLAR VA ULARNING KASBIY FAOLIYATGA TA‘SIRI*. SAMARQAND: PSIXOLOGIYA MARKAZI, 78-BET.
3. TOSHMATOVA, D. (2019). *BEMOR-SHIFOKOR MUNOSABATLARIDAGI KONFLIKTLAR*. BUXORO: TIBBIY PSIXOLOGIYA, 112-BET.
4. ABDULLAYEV, A. (2021). *ISH JOYIDAGI STRESS OMILLARI*. TOSHKENT: IQTISODIYOT, 56-BET.
5. RAHIMOVA, N. (2017). *STRESSNI BOSHQARISH USULLARI*. ANDIJON: SALOMATLIK, 89-BET.
6. NAZAROVA, F. (2022). *KOGNITIV-DAVOLASH TERAPIYASI AMALIYOTI*. TOSHKENT: PSIXOTERAPIYA, 134-BET.

7. QODIROV, B. (2019). *TIBBIYOTDA KOMMUNIKATSIYA KO'NIKMALARI*. NAMANGAN: TIBBIYOT AKADEMIYASI, 67-BET.
8. XOLMIRZAYEVA, M. (2020). *AGRESSIVLIKNING PSIXOLOGIK TAHLILI*. FARG'ONA: PSIXOLOGIYA JURNALI, 102-BET.
9. ISMOILOV, T. (2021). *SHIFOKORLARNING EMOTSIONAL SALOMATLIGI*. TOSHKENT: VILOYAT TIBBIYOT GAZETASI, 73-BET.
10. SAFAROVA, L. (2018). *TIBBIYOTDA PSIXOKORREKSION ISHLAR*. QARSHI: TIBBIYOT MARKAZI, 91-BET.